

Innovatie als motor voor toekomstbestendige zorg

Een stijgende zorgvraag, schaarste op de arbeidsmarkt en oplopende zorgkosten. Deze grote maatschappelijke uitdagingen in de zorg zetten de komende jaren de kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid onder druk. De gezondheidszorg in Nederland scoort internationaal gezien hoog op kwaliteit, maar is door vergrijzing en stijgende aantallen chronisch zieken in de huidige vorm verre van toekomstbestendig. Dit vraagt op korte termijn om gerichte investeringen in innovaties die de organisatie van de gezondheidszorg drastisch veranderen. Investerings in innovaties in de zorg blijken bovendien hoog renderend en kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de economische groei in Nederland^{1, 2}.

Een dringend beroep op het nieuwe kabinet

Het Zorginnovatieplatform (ZIP) doet een dringend beroep op het nieuw te vormen kabinet om het stimuleren van zorginnovatie een hoge prioriteit te geven. Het ZIP pleit daarbij voor uitvoering van de volgende agenda:

1. Zorg voor structurele verhoging van investeringen in innovatie door zorginstellingen;
2. Versterk de positie van de patiënt in het zorgproces. Investeer in innovaties op gebied van preventie, zelfmanagement en e-health;
3. Stimuleer innovatie in beroepen en opleidingen in de zorg;
4. Bevorder netwerkzorg en kies een effectieve schaal voor uitvoering, zodat goede zorg in de thuisomgeving beschikbaar blijft;
5. Pak systeembelemmeringen voor innovatie aan.

Ervaringen van het ZIP

Het ZIP heeft zich de afgelopen tijd ingezet om innovaties in de zorg aan te jagen en te versnellen. Hoewel de uitvoering van het grootste deel van het programma van het ZIP pas een jaar geleden is gestart, hebben de ervaringen ons meer dan ooit bewust gemaakt van de noodzaak tot investeren in innovatie.

Met vier verschillende financiële instrumenten is het startsein gegeven om nieuwe concepten te ontwikkelen, innovaties te implementeren, succesvolle innovaties op te schalen en nieuwe samenwerkingsverbanden te stimuleren. Vooral investeringen in opschaling van succesvolle innovaties blijken hoog renderend te zijn. Het ZIP heeft daarom begin 2010 geïnvesteerd in negen opschalingsprojecten met een looptijd van 2 jaar. Een eerste berekening laat zien dat deze projecten al in 2012 gezamenlijk een kostenbesparing van € 127 miljoen kunnen opleveren.

Naast de financiële instrumenten heeft het ZIP de afgelopen twee jaar een innovatienetwerk opgebouwd. Dit netwerk bevat inmiddels ruim 3.000 leden en groeit dagelijks. Dit demonstreert een enorme innovatie- en actiebereidheid voor de zorg in Nederland. Het ZIP ontwikkelt zich richting een netwerkorganisatie die ook actief samenwerkingsverbanden aangaat met publieke en private organisaties. Het consortium eHealthNu is hiervan een goed voorbeeld³.

Het ZIP vindt het belangrijk dat een nieuw kabinet doorgaat met het stimuleren en aanjagen van innovaties in de zorg en pleit voor voortzetting van het ZIP met het huidige budget. Vanuit de ervaring van de afgelopen twee jaar geven wij een top 5 aan prioriteiten mee.

1 Zie ook het recent verschenen boek Marc Pomp: "Een beter Nederland. De gouden eieren van de gezondheidszorg."

2 Tallinn Charter: Health Systems for Health and Wealth. WHO European Ministerial Conference on Health Systems: "Health Systems, Health and Wealth", Tallinn, Estonia, 27 June 2008.

3 Voor meer informatie kijk op www.ehealthnu.nl

1. Zorg voor structurele verhoging van de investeringen in innovatie door zorginstellingen

Zorginstellingen hebben een belangrijke rol in het realiseren, structureel implementeren en opschalen van innovaties. Een innovatiestrategie is nu bij instellingen nauwelijks expliciet aanwezig en ook heeft het merendeel geen geormerkt innovatiebudget. Een belangrijke stap is stimuleren dat zorginstellingen een duidelijke innovatiestrategie opstellen en hier investeringen voor vrij kunnen maken.

2. Versterk de positie van de patiënt in het zorgproces. Investeer in innovaties op gebied van preventie, zelfmanagement en e-health

Nieuwe mogelijkheden van ICT en technologie dragen bij aan het versterken van de positie van patiënten. Patiënten kunnen over dezelfde informatie beschikken als professionals. Het is tijd voor gezondheid 2.0, waarbij interactie tussen patiënt en professional centraal staat. Investeer op korte termijn in innovaties die bijdragen aan het verbeteren van mogelijkheden voor preventie, zelfmanagement en e-health.

3. Stimuleer innovatie in beroepen en opleidingen in de zorg

In 2025 zijn er 470.000 extra werknemers nodig in de zorg. Het ZIP heeft in haar arbeidsmarktadvies⁴ aanbevelingen gedaan welke interventies al op korte termijn nodig zijn om deze crisis te kunnen voorkomen. Het aantrekken en behouden van voldoende personeel zijn belangrijke opgaven, evenals een optimale inzet van beschikbare professionals en arbeidsorganisaties die dit mogelijk maken. De komende jaren zal daarom structureel aandacht moeten komen voor innovatie in beroepen en opleidingen in de zorg. Tegelijkertijd is het nodig om optimaal gebruik te maken van de mogelijkheden voor substitutie en taakherschikking om beschikbare talenten en competenties te benutten.

4. Bevorder netwerkzorg en kies een effectieve schaal voor uitvoering

In het voorkomen van gezondheidsklachten en complicaties bij chronisch zieken en ouderen komt de nadruk steeds meer te liggen op welzijn en zorg in de eigen omgeving. Bevordering van een goede aansluiting welzijn, thuiszorg, eerstelijns- en tweedelijnszorg is van groot belang. Dit vraagt om nieuwe modellen en zorgprocessen voor de organisatie en financiering in netwerken. Kies voor de uitvoering van netwerkzorg een effectieve schaal. Stimuleer daarbij inkopers van zorg dit aanbod af te nemen.

5. Pak systeembelemmeringen voor innovatie aan

Het huidige zorgstelsel richt zich terecht op beheersbaarheid van kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid. Flexibiliteit en innovatie lijken daar niet in te passen, waardoor bestaande belemmeringen onvoldoende worden aangepakt en de aanzienlijke winst die ermee kan worden behaald onbenut blijft. De afgelopen twee jaar is meer inzicht ontstaan welke belemmeringen het meest urgent zijn. Hierover zijn diverse rapporten verschenen van o.a. NZa, CVZ, Zorginnovatie-wijzer en NVZ. Een volgend kabinet zal haar energie vooral moeten steken in het wegnemen van de belangrijkste belemmeringen. Binnen eHealthNu werken partijen nu al aan een duidelijke focus voor innovatie, zodat de inkoop gebaseerd is op een positieve businesscase. Pilot- en opschalingsprojecten zijn bij uitstek geschikt om tot praktisch gedreven werkzame verbeteringen te komen.

Namens de leden van het Zorginnovatieplatform: Jeroen Bos; Wil van den Bosch; Margo Brouns; Hans Klein Breteler; Marijke van Hees; Armand Höppener; Tineke van den Klinkenberg; Paul Smit, Claudia Zuiderwijk

Den Haag, 9 juni 2010

⁴ Zorg voor mensen, mensen voor de zorg. Advies van het Zorginnovatieplatform. Publicatie op 26 november 2009.